

تداوم تلاش ایران برای رسیدن به توانمندی موشکی با قابلیت هسته‌ای

به قلم فرزین ندیمی (/fa/experts/frzyn-ndymy/)

۳ ژانویه ۲۰۱۹

همچنین دست‌یافتنی به

/ (English (/policy-analysis/irans-continued-push-nuclear-ready-missile-capability

العربية (/ar/policy-analysis/msay-ayran-almwaslt-lttwyr-qdrt-sarwkhyt-nwwyt/)

درباره نویسنده

فرزین ندیمی (/fa/experts/frzyn-ndymy/)

او پیش از این برای موسسه واشنگتن در باره استراتژی تهران در باره استفاده از جنگ افزارهای دریایی ایران در جنگ نامتقارن نوشته است

تحلیل کوتاه

تازه‌ترین آزمایش پرتاب موشک در ایران نمایانگر یک موفقیت فنی بالقوه برای این کشور و در عین حال زنگ هشدار است برای اروپا

در ۳ ژانویه مایک پومپئو وزیر خارجه آمریکا به ایران هشدار داد تا از پرتاب راکت‌های ماهواره‌بر به مدار زمین که همسانی‌هایی با موشک‌های بالستیک قاره‌پیما دارند خودداری کند. پیشتر در ۱ دسامبر ۲۰۱۸ آقای پومپئو اعلام کرده بود که ایران دست به آزمایش یک موشک بالستیک زده که «با توانایی رساندن سلاح اتمی به تمامی خاورمیانه و بخش‌هایی از اروپا» طراحی شده است. این کلمات به دقت انتخاب شده بود. قطعنامه ۲۲۳۱ شورای امنیت سازمان ملل متحد از ایران خواسته است تا «از انجام هر گونه فعالیت در مورد موشک‌های بالستیک با قدرت حمل کلاهک هسته‌ای از جمله پرتاب آزمایشی بپرهیزد». در عین حال این قطعنامه چنین فعالیت‌هایی را صراحتاً ممنوع اعلام نمی‌کند. نکته‌ای که ایران به خوبی از آن استفاده کرده است.

مشخصات مورد اشاره آقای پومپئو در ۱ دسامبر با مشخصات موشک خرمشهر مطابقت دارد. موشک نسبتاً جدید میان‌برد بالستیک که در سپتامبر ۲۰۱۷ رونمایی شده و دست‌کم سه بار مورد آزمایش قرار گرفته است. هرچند جزئیات چندانی از موشک خرمشهر وجود ندارد اما گفته می‌شود که این اولین نوآوری ایران نسبت به طراحی متعارف «اسکاد-بی» است و بیشتر شبیه موشک بی-۱۰۰/هواسونگ-۱۰ کره شمالی است که نخستین بار حدود سال ۲۰۰۵ به ایران تحویل داده شد.

مقام‌های ایرانی به سرعت اظهارات پومپئو را رد کردند و تأکید کردند که برنامه موشکی‌شان دفاعی و با اهداف بازدارنده است. قطعنامه ۲۲۳۱ را هم نقض نمی‌کند و علی‌رغم مخالفت‌های بین‌المللی ادامه خواهد یافت. سردار امیرعلی حاجی‌زاده فرمانده نیروی هوافضای سپاه پاسداران انقلاب اسلامی واکنش آمریکا را «عصبی و گزینشی» توصیف کرد و گفت: «ایران سالانه بیش از ۴۰ تا ۵۰ آزمایش موشکی انجام می‌دهد».

شواهد مختلف حاکی است که ادعای آقای حاجی زاده می‌تواند مبالغه‌آمیز باشد. روزنامه آلمانی *دی‌ولت* در گزارشی در ۹ دسامبر بنا به «اسنادی از منابع اطلاعاتی غربی» نوشت که ایران در سال ۲۰۱۸ تنها هفت موشک بالستیک میان‌برد و سه موشک برد کوتاه را آزمایش کرده است. همچنین بنیاد دفاع از دموکراسی‌ها در هفت ماه اول سال ۲۰۱۷ تنها به ثبت چهار آزمایش موشکی ایران پرداخته است. اگر این آمار و ارقام دقیق باشد احتمال بیشتر آن است که ایران موشک‌هایش را در عملیات تهاجمی شلیک می‌کند و نه پرتاب‌های آزمایشی «دفاعی». تنها در پاییز گذشته ایران شش فروند از موشک‌هایش را علیه گروه‌های کُرد در شمال عراق (<https://www.washingtoninstitute.org/policy-analysis/view/irans-missile-attack-in-iraqi-kurdistan-could-backfire>) (۲۸ دسامبر) و شش موشک دیگر را علیه اهداف داعش در سوریه (<https://www.washingtoninstitute.org/policy-analysis/view/for-a-second-time-iran-fires-missiles-at-is-targets-in-syria>) شلیک کرده است (۱ اکتبر).

دقت در مقایسه با ظرفیت

در ۵ دسامبر محمد جواد ظریف وزیر خارجه جمهوری اسلامی گفت: «موشک‌های جمهوری اسلامی با توجه به این که نقطه‌زن هستند فقط برای سلاح متعارف طراحی شده‌اند» این گفته یادآور ادعایی است که او یک سال پیش در مطلبی در روزنامه *نیویورک تایمز* مطرح کرده بود: «سلاح‌های هسته‌ای نیازی به دقت در هدف ندارند اما کلاهک‌های متعارف دارند» چنین ادعاهایی منطقی به نظر نمی‌رسد چرا که سابقه پروپیمانی از موشک‌های نقطه‌زن بالستیک با قدرت حمل کلاهک هسته‌ای وجود دارد. به عنوان مثال موشک پرشینگ-۲ در دهه ۱۹۸۰ می‌توانست کلاهک هسته‌ای تضعیف‌شده را با دقتی حدود ۵۰ متر به هدف برساند.

با ملاحظه ویژگی‌های آزمایش موشک خرمشهر که موجب اظهارات آقای ظریف شده سخنان او به نظر عجیب می‌رسد. موشک خرمشهر بنا به گزارش‌ها قابلیت حمل باری دارد که به مراتب سنگین‌تر از آن چیزی است که برای سلاحي با نشانه‌گیری دقیق در نظر گرفته می‌شود ادعا شده که کلاهک ۱۸۰۰ کیلویی موشک خرمشهر آن را به بزرگترین موشک زرادخانه ایران بدل می‌کند.

یک احتمال این است که هدف از این ظرفیت مضاعف حمل چندین کلاهک باشد و وقتی که موشک خرمشهر رونمایی شد حاجی زاده گفت که هر موشک می‌تواند «چندین هدف» را بزند. اگر ایران در واقع چنین توانایی‌ای را برای اولین بار با موفقیت آزمایش کرده باشد این یک زنگ خطر است چرا که کلاهک‌های چندگانه شانس بالاتری برای درهم شکستن دفاع موشکی [متقابل] دارند.

ظرفیت حمل بالای موشک خرمشهر کار جفت کردن آن با یک کلاهک هسته‌ای نسل اول را نیز نسبتاً آسان می‌کند. دست‌کم در تئوری کارشناسان با حساب سرانگشتی می‌گویند روی هر موشکی که قادر به حمل کلاهک ۵۰۰ تا ۱۰۰۰ کیلویی باشد می‌توان یک کلاهک هسته‌ای سوار کرد. بنا به گزارش‌ها موشک خرمشهر دورابری این ظرفیت دارد - ظرفیتی که نگران‌کننده است چون کوچک کردن کلاهک هسته‌ای یکی از ترسناک‌ترین کارها در طراحی تسلیحات هسته‌ای [و بنابراین دشوار] است.

خرمشهر فارغ از قابلیت تئوریک هسته‌ای خود می‌تواند در دکتین موشکی ایران جای ممتازی برای خود باز کند. اگر فرض کنیم ویژگی‌های مورد ادعا درباره آن صحت داشته باشد - یعنی برد ۲۰۰۰ کیلومتری و کلاهک ۱۸۰۰ کیلویی - موشک خرمشهر می‌تواند هم قابلیت حمل کلاهک‌های چندگانه را داشته باشد که بالقوه توانی است برای درهم شکستن دفاع موشکی [دشمن] و هم کلاهکی متعارف را برای هدف گرفتن منطقه‌ای بزرگ بدون هدف‌گیری دقیق حمل کند چنان‌که می‌تواند با مجهز شدن به سامانه راهبردی دقیق توانایی درهم شکستن اهداف بسیار مستحکم را داشته باشد.

تهدید علیه اروپا

ایران روشن ساخته است که پتانسیل مداوم تلاش برای گسترش برد موشک‌های بالستیک خود را داراست. این امر پرسش‌هایی را درباره محدودیت برد ۲۰۰۰ کیلومتری ایجاد می‌کند که علی‌خامنه‌ای رهبر جمهوری اسلامی و دیگر مقامات با هدف اطمینان خاطر دادن به غربی‌ها و ممانعت از تحریم‌های بیشتر برای موشک‌های ایران در نظر گرفته‌اند. امیرعلی حاجی زاده در سخنان ماه گذشته‌اش گفت: «ما توانمندی ساخت موشک با برد بیشتر را داریم و برد ۲۰۰۰ کیلومتر برای موشک‌های ایران وحی منزل نیست. ما هیچ محدودیتی از نظر

فنی یا قانونی در مورد برد موشک‌هایمان نداریم» این ذهنیت مدتی است که مطرح است. به عنوان مثال در نوامبر ۲۰۱۴ سردار سید مجید موسوی جانشین فرمانده نیروی هوافضای سپاه در مصاحبه‌ای اذعان کرد که مرکز تحقیقات فضایی ایران راکت‌های پرتاب ماهواره ساخته تا تکنولوژی موشکی خود را تحت پوشش یک برنامه غیرنظامی فضایی پیش ببرد. به‌ویژه برای دور زدن سیاست خودخواسته برد ۲۰۰۰ کیلومتری.

محدوده برد ۲۰۰۰ کیلومتری موشک‌های ایران به خودی خود تهدیدی است علیه حاشیه‌های جنوبی اروپا در حالی که انواع دوربردتر موشک خرمشهر می‌تواند این تهدید را به کل قاره اروپا تسری دهد (احتمالا با کاهش وزن کلاهک). در ۲۷ نوامبر سردار حسین سلامی جانشین فرمانده کل سپاه طی سخنانی درباره «منطق استراتژیک» افزایش برد هشدار داد: «چون می‌دانستیم اروپایی‌ها تهدیدی برای ما نیستند برد موشک‌هایمان را از ۲۰۰۰ کیلومتر بیشتر افزایش ندادیم اما اگر اروپایی‌ها مراعات نکنند و در برنامه موشکی ما مداخله کرده توان دفاعی ما را به رسمیت نشناسند برد موشک‌هایمان افزایش می‌یابد» در واقع به گفته حاجی‌زاده موشک خرمشهر که سوخت مایع دارد احتمالاً با در نظر گرفتن هدف اروپایی طراحی شده است. ایران موشک‌های با سوخت جامد را ترجیح می‌دهد از جمله موشک سجیل برای هدف قراردادن اسرائیل (احتمالا به دلیل مصونیت برتر موشک در قبال پدافند).

تحریک‌های پیش رو

کشورهای غربی باید برای احتمال آزمایش موشک‌های بالستیک میان‌برد بیشتر در ایران و یا رونمایی از طراحی‌های جدید آماده شوند. به‌ویژه اگر تندرهای ایران تصمیم بگیرند در جریان مراسم چهلمین سالگرد انقلاب اسلامی در ماه فوریه موضعی مبارزه‌جویانه اتخاذ کنند. به گفته سردار قاسم تقی‌زاده جانشین وزیر دفاع جمهوری اسلامی ایران در عین حال قرار است در ماه فوریه ماهواره‌ای به مدار زمین ارسال کند. طرحی که حاجی‌زاده نیز به آن اشاره کرده است. هرچند تهران ممکن است این گزینه را کمتر از آزمایش موشک بالستیک تهاجمی قلمداد کند اما همانطوری که مایک پومپئو اخیراً گفته است این امر بدون شک اعتراض بین‌المللی بیشتری علیه برنامه موشکی ایران ایجاد خواهد کرد.

به طور کلی جامعه بین‌الملل نباید فراموش کند که برنامه موشکی همچنان ستون مرکزی استراتژی ایران برای تسلط بر منطقه است. هرچند تهران به دنبال توافق هسته‌ای در مورد پیشرفت‌های موشکی خود کمتر سخن می‌گوید هیچ نشانی از توقف اساسی پیشرفت این برنامه به چشم نمی‌خورد. نگران‌کننده‌تر از همه این است که جدیدترین آزمایش موشکی ایران نشان داد که سپاه پاسداران با موشک خرمشهر در حال پیشروی است. خرمشهر موشکی با طراحی بالستیک است که چه بسا تاکنون به قابلیت حمل کلاهک سنگین علیه اهدافی در هر نقطه از خاورمیانه یا جنوب اروپا رسیده باشد.

*فرزین ندیمی هموندیار پژوهشی انستیتو واشنگتن است و متخصص در زمینه مسائل دفاعی و امنیتی ایران و منطقه خلیج فارس.

RECOMMENDED

BRIEF ANALYSIS

Iran Takes Next Steps on Rocket Technology

فوریه ۲۰۲۲

Farzin Nadimi

(/policy-analysis/iran-takes-next-steps-rocket-technology)

BRIEF ANALYSIS

Saudi Arabia Adjusts Its History, Diminishing the Role of Wahhabism

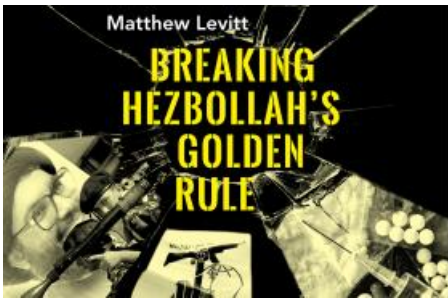
---

۱۱ فوریه ۲۰۲۲

Simon Henderson

[\(/policy-analysis/saudi-arabia-adjusts-its-history-diminishing-role-wahhabism\)](#)

ARTICLES & TESTIMONY

Podcast: Breaking Hezbollah's Golden Rule

---

۹ فوریه ۲۰۲۲

Matthew Levitt

[\(/policy-analysis/podcast-breaking-hezbollahs-golden-rule\)](#)

TOPICS

[\(fa/policy-analysis/mn-ashah/\) منع اشاعه](#)

[\(fa/policy-analysis/nzamy-w-amnyty/\) نظامی و امنیتی](#)

REGIONS & COUNTRIES

[\(fa/policy-analysis/ayran/\) ایران](#)